

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KATOWICACH

LKA.410.9.3.2024

Pan
mł. bryg. Tomasz Rutkowski
Komendant Miejski
Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu
ul. Łużycka 21
41-902 Bytom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/030 – Przygotowanie do działań specjalistycznych grup ratowniczych Państwowej Straży Pożarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu, ul. Łużycka 21, 41-902 Bytom ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	mł. bryg. Tomasz Rutkowski, Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu, od 26 lutego 2022 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja specjalistycznych grup ratowniczych³ w poszczególnych dziedzinach ratownictwa, w tym na czas wprowadzania stanów nadzwyczajnych. 2. Stan kadrowy, organizacja szkolenia i kwalifikacje strażaków ratowników SGR. 3. Wyposażenie SGR i strażaków ratowników. 4. Utrzymywanie przez SGR nominalnej gotowości operacyjnej. 5. Sprawowanie przez komendanta miejskiego PSP nadzoru nad przygotowaniem i funkcjonowaniem SGR.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2023 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ⁴ . Kontrolą objęto również dokumenty wytworzone wcześniej, niezbędne dla realizacji celu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Bogusława Pala, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/110/2024 z 16 maja 2024 r. 2. Małgorzata Arciszewska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/125/2024 z 5 czerwca 2024 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dalej: Komenda lub KM PSP Bytom.

² Dalej: Komendant.

³ Dalej: SGR.

⁴ Do dnia 26 lipca 2024 r.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Komendant określił sposób organizacji grup specjalistycznych – Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego⁷ i Specjalistycznej Grupy Sonarowej⁸ w wewnętrznych uregulowaniach. Posiadane przez Komendę wyposażenie dla tych grup, pomimo niedoborów, umożliwiała prawidłowe prowadzenie działań ratowniczych. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. liczba strażaków oraz posiadane przez nich kwalifikacje odpowiadały wymogom określonym w *Zasadach organizacji ratownictwa wodnego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym*⁹ w zakresie minimalnej liczebności składów osobowych grup specjalistycznych oraz kwalifikacji wymaganych do utrzymania nominalnego poziomu gotowości operacyjnej na poziomie ABC. Pomimo tego w okresie objętym kontrolą Komenda nie była w stanie zapewnić utrzymania w sposób ciągły pełnej gotowości operacyjnej na najwyższym poziomie. Wynikało to z konieczności uwzględniania przy ustalaniu dziennych składów osobowych SGR: systemu zmianowego pracy ratowników, liczby wypracowanych przez nich nadgodzin, urlopów (w szczególności zaległych), jak również udziału w specjalistycznych szkoleniach. Ponadto na obsadę osobową grup wpływały długotrwałe zwolnienia lekarskie strażaków.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- niedokonywania aktualizacji dokumentów organizacyjnych w zakresie informacji kadrowych, niezwłocznie po wystąpieniu zmian w tym zakresie;
- wystąpienia Komendy o formalne przedłużenie nadanych kwalifikacji dla strażaka SGR po upływie terminu ich ważności;
- zadysponowania do specjalistycznych działań ratowniczych ratownika, który w dniu zdarzenia nie posiadał formalnego potwierdzenia o przedłużeniu nadanych mu kwalifikacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Regulacje prawne i organizacja funkcjonowania SGR na terenie miasta Bytomia

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą w KM PSP w Bytomiu funkcjonowały dwie specjalistyczne grupy ratownicze: SGRW-N powołana 31 stycznia 2013 r.¹¹ oraz SGS utworzona na bazie SGRW-N i powołana od 1 lipca 2021 r.¹² Gotowość operacyjna grupy SGRW-N została określona na poziomie ABC¹³.

Obszarem chronionym przez SGRW-N na poziomie gotowości operacyjnej ABC był obszar całego województwa śląskiego i wschodnia część województwa opolskiego (tj. powiaty: głubczycki, prudnicki, kędzierzyńsko-kozielski, krapkowicki, strzelecki, kluczborski i oleski) oraz powiat oświęcimski z województwa małopolskiego. SGS obejmowała swym działaniem obszar całego województwa śląskiego oraz powiaty:

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej SGRW-N.

⁸ Dalej SGS.

⁹ Zatwierdzonych przez Zastępcę Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa, grudzień 2020 r., dalej Zasady organizacji KG PSP.

¹⁰ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Rozkazem Komendanta nr 1/2013 z 31 stycznia 2013 r.

¹² Rozkazem Komendanta nr 1/2021 z 16 czerwca 2021 r.

¹³ Rozkazem Komendanta KM PSP w Bytomiu nr 01/2019/MJRG z 18 lutego 2019 r., obowiązującym od 1 marca 2019 r.

kędzierzyńsko-kozielski, strzelecki, oleski i kluczborski w województwie opolskim; włoszczowski w województwie świętokrzyskim; wieruszowski, wieluński, pajęcząński, radomszcząński, sieradzki i bełchatowski w województwie łódzkim.

Dysponowaniem SRG do zdarzeń na terenie Miasta Bytomia zajmowali się strażacy ze Stanowiska Kierowania w Komendzie. Natomiast do kierowania do zdarzeń na terenie innego powiatu na obszarze województwa śląskiego, jak podał Komendant wyznaczone zostało Stanowisko Kierowania w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Katowicach¹⁴.

Składy osobowe grup ratowniczych zostały uregulowane w rozkazach Komendanta¹⁵. SGRW-N liczyła na ich podstawie: 36 osób od 1 lipca 2021 r., 34 od 17 marca 2023 r. i 31 od 24 kwietnia 2024 r., natomiast SGS: 18 osób od 1 lipca 2021 r., 22 osoby od 17 marca 2023 r. i 21 osób od 24 kwietnia 2024 r.

Zmiany w składzie osobowym były dokonywane rozkazami Komendanta raz w roku i wówczas uwzględniały wszystkie zmiany, które następowały w okresie obowiązywania poprzedniego rozkazu. Aktualizowanie składów osobowych z opóźnieniem w stosunku do bieżących zmian kadrowych zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W ramach innych specjalności do działań ratowniczych na obszarze działania Komendy PSP w Bytomiu przewidziany był udział łącznie dziesięciu grup specjalistycznych realizujących działania w zakresie: ratownictwa chemiczno-ekologicznego, wysokościowego, technicznego oraz poszukiwawczo-ratowniczego, stacjonujących w odległości od siedmiu do 84 km od Komendy PSP w Bytomiu.

(akta kontroli str. 6-14, 26-27, 41-42, 49-54, 69-70, 84-86, 95-100, 113-114, 128-130, 138, 272-273, 404, 420-421, 445, 446, 467, 468, 867, 1062)

W zakresie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w okresie objętym kontrolą w Komendzie obowiązywały:

– *Analizy gotowości operacyjnej*, opracowane¹⁶ według stanu na 31 grudnia 2021 r. i stanu na 31 grudnia 2022 r., w których odniesiono się m.in. do: czasu dysponowania do działań ratowniczych; liczby ratowników SGR wyszkolonych w poszczególnych dziedzinach ratownictwa; możliwości prowadzenia działań ratowniczych przez członków SGR w zależności od zagrożenia, z uwzględnieniem dysponowania ratowników w systemie ośmiogodzinnym i zmianowym, jak również w ramach odvodu operacyjnego na obszarze województwa lub centralnego odvodu operacyjnego; możliwości dysponowania sprzętu do długotrwałych działań ratowniczych oraz do działań podczas katastrof i klęsk żywiołowych;

– *Plany Ratownicze dla Miasta Bytom* z 2022 r. i 2023 r. (zatwierdzone przez Prezydenta Miasta Bytom). W Planach tych uwzględniono udział grup specjalistycznych (SGPR, SGRW, SGRT, SGRW-N i SGRChem) oraz minimalną liczbę ratowników dysponowanych do zdarzeń w miejscowych zagrożeniach¹⁷;

– *Analizy Zabezpieczenia Operacyjnego Miasta Bytom* na rok 2021 i 2022, w których określony został prawdopodobny czas przybycia grup specjalistycznych z okolic Bytomia (z odległości od siedmiu do 84 km), który wyniósł od 10 do 90 min.

¹⁴ Dalej KW PSP w Katowicach.

¹⁵ Dla SGRW-N w rozkazach nr: 2/2021 z 1 lipca 2021 r., 1/2023/MJRG z 17 marca 2023 r. i 1/2024/MJRG z 24 kwietnia 2024 r., natomiast dla SGS w rozkazach nr: nr 3/2021 z 1 lipca 2021 r., 2/2023/MJRG z 17 marca 2023 r., 2/2024/MJRG z 24 kwietnia 2024 r.

¹⁶ Opracowywane na podstawie § 42 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. 2021, poz. 1737)

¹⁷ W odniesieniu do zagrożeń w grupie budowlanej zaplanowano udział SGPR w minimalnej liczbie - 7 lub 10 ratowników (wariant standardowy) i 10, 14 lub 15 (wariant dodatkowy); w grupach: w komunikacji lotniczej, drogowej, kolejowej, wodnej zaplanowano udział SGRW-N w minimalnej liczbie – 6 lub 10 ratowników (wariant standardowy) i 8 lub 9 bądź 12 lub 13 (wariant dodatkowy).

Ponadto w 2023 r. opracowano *Analizę zagrożeń na obszarze powiatu*¹⁸, zgodnie z którą Miasto Bytom zakwalifikowano w stopniu zagrożenia Z_{IV} - duże zagrożenie¹⁹. Zgodnie z ww. Analizą istotnie wpłynęły na to: zurbanizowanie miasta, zły stan techniczny budynków, gęsta zabudowa oraz lokalizacja miasta na terenach dotkniętych szkodami górniczymi, co powoduje, że na wysokim poziomie utrzymuje się liczba miejscowych zagrożeń związanych z uszkodzeniami budynków. Ponadto, wskazano także inne zagrożenia, m.in. hałdy pokopalniane oraz duże natężenie ruchu drogowego.

(akta kontroli str. 149-263, 264-290, 291-312, 318-436, 437-458, 459-484, 1166-1189)

Komendant nie wnioskował do Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP o wprowadzenie odstępstw związanych z funkcjonowaniem grup specjalistycznych, na które Komendant Główny PSP miałby wyrazić zgodę.

(akta kontroli str. 982, 984)

1.2. W Komendzie nie wprowadzono zmian organizacyjnych na wypadek wprowadzenia stanów nadzwyczajnych (w tym stanu wojennego), nie przeprowadzano również odrębnych analiz (prognoz) stopnia zagrożenia na obszarze miasta w przypadku wojny oraz adekwatnych do tego zagrożeń potrzeb dla SRG. Według Komendanta (...) *na czas wprowadzania stanów nadzwyczajnych (w tym stanu wojennego) nie przewidziano żadnych zmian organizacyjnych w ksrg, w szczególności w aspekcie realizacji działań ratowniczych w poszczególnych dziedzinach ratownictwa ksrg na terenie Miasta Bytomia gdyż nie ma uregulowań prawnych nakładających takie obowiązki.* Komendant wyjaśnił, że (...) *na potrzeby funkcjonowania Komendy Miejskiej PSP w Bytomiu opracowana została dokumentacja dotycząca spraw obronnych (Stały Dyżur, Planowanie realizacji zadań Host Nation Support w KM PSP Bytom) oraz ochrony obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa państwa natomiast nie obejmuje ona działalności Specjalistycznych Grup Ratowniczych.*

(akta kontroli str. 981, 983-984, 1155-1157)

1.3. W przyjętych przez Komendę uregulowaniach wewnętrznych takich jak m.in. *Plany Ratownicze dla Miasta Bytom na rok 2022 i 2023, Analizy zabezpieczenia Operacyjnego Miasta Bytom na rok 2021 i 2022* określono zadania dla SGR oraz procedury dysponowania grup do działań, z wyłączeniem zagadnienia współpracy transgranicznej. Kwestię współpracy transgranicznej regulowało *Porozumienie o współpracy i wzajemnej pomocy ratowniczej podczas katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych wydarzeń z 22 lutego 2008 r.*²⁰ oraz *Szczegółowe Zasady Współpracy Jednostek Straży Pożarnej Województwa Śląskiego i Morawsko-Śląskiego Biorących Udział w Pomocy Wzajemnej z 2009 r.* W zasadach tych przyjęto, że w ramach pomocy przygranicznej z województwa śląskiego może być dysponowana jedna specjalistyczna grupa ratownictwa wodnego w składzie sześciu ratowników posiadających przeszkolenie do prowadzenia działań wodno-nurkowych oraz dysponujących odpowiednim sprzętem niezbędnym do działań w tym zakresie, wraz z samochodem ratownictwa wodnego²¹.

¹⁸ Przesłano do KW w Katowicach pismem nr MZ.0332.1.2024.MW z 22 stycznia 2024 r.

¹⁹ Według pięciostopniowej skali stopnia zagrożeń oznaczono: Z_I – bardzo małe zagrożenie, Z_{II} – małe zagrożenie, Z_{III} – średnie zagrożenie, Z_{IV} – duże zagrożenie, Z_V – bardzo duże zagrożenie.

²⁰ Zawarte między Wojewodą Śląskim i Śląskim Komendantem Wojewódzkim PSP w Katowicach a Morawsko-Śląskim Krajem reprezentowanym przez Hetmana Morawsko-Śląskiego Kraju i Korpusem Pożarniczo-Ratowniczym Morawsko-Śląskiego Kraju w Republice Czeskiej reprezentowanym przez Dyrektora Korpusu Pożarniczo-Ratowniczego Morawsko-Śląskiego Kraju.

²¹ Załącznik nr 2 – Wykaz sił o środków Państwowej Straży Pożarnej woj. Śląskiego, które mogą być dysponowane w ramach pomocy przygranicznej.

W okresie objętym kontrolą SGR Bytom nie uczestniczyły w tego rodzaju działaniach na terenie państwa sąsiadującego.

(akta kontroli 877-884, 885-898, 983-984)

1.4. Organizację SGR utworzonych na obszarze działania Komendy uregulowano w zatwierdzonym przez Komendanta: *Planie organizacyjnym oraz utrzymania stałej gotowości operacyjnej Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego Bytom oraz Specjalistycznej Grupy Sonarowej Bytom*²². W okresie objętym kontrolą w Komendzie obowiązywały trzy Plany organizacyjne, które były aktualizowane²³. Aktualizacje Planów organizacyjnych z 2023 r. i 2024 r. obejmowały m.in. zmiany w strukturze organizacyjnej grup SGR oraz w wykazach uprawnień i kwalifikacji, które posiadali członkowie grup SGR. Aktualizacje te były wprowadzane ze znacznym opóźnieniem w stosunku do bieżących zmian kadrowych, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zgodnie z wymogami Zasad organizacji KG PSP w planach tych określono m.in.: miejsca stacjonowania grup, wykaz ich członków i ich kwalifikacje, roczny plan doskonalenia zawodowego, trzyletnią perspektywę potrzeb szkoleniowych w zakresie podnoszenia kwalifikacji, wykaz sprzętu grup specjalistycznych oraz wykaz sprzętu wymagającego przeglądów okresowych i legalizacji oraz szczegółowe zasady alarmowania i dysponowania grupami.

(akta kontroli str. 15-48, 55-94, 101-140, 692)

1.5. W kwestii ewentualnych trudności i ograniczeń w realizacji zadań związanych z organizacją i funkcjonowaniem SGR Komendant podał, że (...) *w kontrolowanym okresie wystąpiło wiele trudności i ograniczeń w realizacji zadań związanych z organizacją i funkcjonowaniem SGRW-N oraz SGS Bytom. Głównym problemem są braki sprzętowe do deklarowanych poziomów gotowości SGR (...). Przekazywane środki finansowe są niewystarczające i umożliwiają wyłącznie pokrycie kosztów związanych z przeglądami sprzętu, badaniami specjalistycznymi oraz drobnymi naprawami. Zapotrzebowania, w których przedstawiane są braki sprzętowe, przekazywane są każdego roku do Komendy Wojewódzkiej PSP w Katowicach (...). Kolejnym ograniczeniem wynikającym z braku odpowiednich środków finansowych jest brak możliwości wymiany wyeksploatowanego sprzętu specjalistycznego. Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wodno – Nurkowego Bytom dysponuje 7 kompletami automatów oddechowych, które wyprodukowane zostały w 2002 roku i są w ciągłym użytkowaniu. Ze względu na wysokie koszty eksploatacyjne, koszty napraw oraz awaryjność ponad dwudziestoletniego sprzętu planowana jest jego wymiana. Mając na uwadze bezpieczeństwo nurków podejmujących prace podwodne Komenda Miejska PSP w Bytomiu w 2023 roku ze środków własnych dokonała zakupu 4 kompletów automatów nurkowych.*

Komendant podał, że (...) *pomimo spełnienia wymogu dotyczącego minimalnej liczebności nurków wchodzących w skład SGRW-N Bytom, nie ma możliwości zapewnienia każdego dnia w stanie zmiany odpowiedniej liczby nurków tworzących gotowość operacyjną ABC, na co wpływ ma kilka czynników m.in. przepisy ustawy o PSP w zakresie czasu służby strażaka czy sposobu naliczania emerytury(...). Ponadto problematycznym obszarem w funkcjonowaniu SGRW-N jest małe zainteresowanie wstępowaniem do grupy strażaków przyjmowanych do służby po roku 2013. Bowiem zgodnie z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy*

²² Dalej: Plany organizacyjne.

²³ Plan organizacyjny: z czerwca 2021 r., z 1 marca 2023 r. wraz z aktualizacją z 1 sierpnia 2023 r. w zakresie załączników nr 1, 2, 13 i 14; z 20 marca 2024 r. wraz z aktualizacją z 24 czerwca 2024 r. w zakresie załączników nr 1 i 13.

o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 664) zmienił się sposób naliczania emerytury. Strażacy, przyjęci do służby do dnia 31.12.2012 r. przechodząc na zaopatrzenie emerytalne mogą korzystać z uprawnień zapisanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 1611), a mianowicie doliczenia dodatkowych 2% za każdy rok służby pełnionej w charakterze nurka i płetwonurka, po spełnieniu dodatkowych warunków dotyczących normy rocznej przebywania pod wodą i w podwyższonym ciśnieniu. Natomiast dla strażaków przyjętych do służby od 01.01.2013 r. tego dodatku nie ma, ich emerytura będzie naliczana w zupełnie inny sposób – wg mojej opinii niekorzystnie z punktu widzenia możliwości utrzymania grupy.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na niską „atrakcyjność” wstępowania do grupy przez strażaków jest wymóg dodatkowego doskonalenia zawodowego. Poza ciągłym doskonaleniem umiejętności strażackich, członkowie SGRW-N są dodatkowo obciążeni szkoleniami i ćwiczeniami podnoszącymi poziom umiejętności w wykonywaniu prac podwodnych. Nabyte w trakcie specjalistycznych szkoleń kwalifikacje uprawniające do wykonywania prac podwodnych zachowują ważność 5 lat, a przedłużenie ich wymaga od nurka udokumentowania w tym czasie co najmniej 175-godzinnej praktyki, zgodnie z rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz.U. z 2004 r. nr 138 poz. 1468 ze zm.). Wiedza i umiejętności nurków naszej grupy są również wielokrotnie wykorzystywane do szkolenia wszystkich strażaków w województwie w ramach przygotowania do działań w zakresie ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym, jak również ratownictwa lodowego. Jako instruktorzy kilkunastokrotnie w ciągu roku delegowani są przez Ośrodek Szkolenia KW PSP K-ce do udziału w ww. szkoleniach oraz podnoszenia swoich kwalifikacji, w ramach corocznej unifikacji uprawnień.

Analizując poziom zagrożeń związanych z wykonywaniem prac podwodnych w warunkach podwyższonego ciśnienia, nie można pominąć kwestii wynagrodzenia, które nie uwzględnia dodatkowego zwiększenia w związku z przynależnością do SGRW-N, m.in. ze względu na długofalowe braki podwyżek uposażenia strażaków. Dotychczasowe podwyżki w większości obejmowały stałe składniki uposażenia strażaków, nie uwzględniając zwiększeń wynikających z wykonywania dodatkowych czynności w służbie.

Biorąc powyższe pod uwagę, w mojej opinii działalność w SGRW-N działa demotywująco na strażaków oraz zmniejsza szanse na pozyskanie nowych kandydatów na nurków.

(akta kontroli str. 984-985)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Aktualizowanie składów osobowych grup specjalistycznych (SGRW-N i SGS) oraz Planów organizacyjnych w zakresie utrzymania stałej gotowości operacyjnej dla SGR, było dokonywane z opóźnieniem w stosunku do bieżących zmian kadrowych²⁴, tj.:

– 24 lutego 2023 r. w związku z nabyciem uprawnień do emerytury zwolniony został ze służby jeden strażak należący zarówno do grupy SGRW-N jak i SGS. Kwestię tę uwzględniono w aktualizowanym Planie organizacyjnym z dnia 1 marca 2023 r., natomiast rozkaz uwzględniający tę zmianę został wydany 17 marca 2023 r., tym samym formalnej korekty składu SGR funkcjonujących w KM PSP w Bytomiu dokonano po upływie pięciu i 21 dni od dnia wystąpienia zdarzenia wpływającego na informację o składzie grup specjalistycznych;

– 30 czerwca 2023 r. w związku z nabyciem uprawnień do emerytury zwolniony został ze służby kolejny strażak należący zarówno do grupy SGRW-N jak i SGS. Zmiany te zostały uwzględnione w aktualizacji Planu organizacyjnego z dnia 1 sierpnia 2023 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 32 dni, natomiast rozkaz z zaktualizowanym składem osobowym wydano 24 kwietnia 2024 r., tj. po upływie 299 dni;

– w dniach 19 i 20 grudnia 2023 r. dwóch strażaków grupy SGRW-N utraciło uprawnienia nurkowe. Zmiana ta została uwzględniona w Planie organizacyjnym 20 marca 2024 r., tj. po upływie odpowiednio 92 i 91 dni od daty utraty uprawnień przez tych strażaków, natomiast rozkaz z zaktualizowanym składem osobowym wydano 24 kwietnia 2024 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio: 126 i 125 dni;

– 23 lutego 2024 r. w związku z nabyciem uprawnień do emerytury zwolniony został ze służby jeden strażak należący zarówno do grupy SGRW-N jak i SGS. Zmiana ta została uwzględniona w Planie organizacyjnym z dnia 20 marca 2024 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 26 dni, natomiast rozkaz z zaktualizowanym składem osobowym wydano 24 kwietnia 2024 r., tj. po upływie 60 dni;

– 19 września 2023 r. włączono jednego strażaka w skład grupy SGS natomiast zmiana w tym zakresie została uwzględniona w Planie organizacyjnym w dniu 20 marca 2024 r., a rozkaz z zaktualizowanym składem osobowym został wydany 24 kwietnia 2024 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 183 dni i 218 dni.

Na powyższe okoliczności Komendant udzielił następujących wyjaśnień: *W grudniu 2023 roku rozpoczęto aktualizację oraz weryfikację „Planu organizacyjnego oraz utrzymania stałej gotowości operacyjnej SGRW-N i SGS Bytom”. Po przygotowaniu przedmiotowego planu dokument wraz załącznikami został wysłany w dniu 26.01.2024 roku celem uzgodnienia ze Śląskim Komendantem Wojewódzkim PSP. Następnie w związku ze zgłoszonymi w dniu 01.02.2024 r. uwagami dokonano poprawek i zatwierdzony przez Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu plan przesłano do ponownego uzgodnienia w dniu 11.03.2024 roku. Zmiany związane z utratą uprawnień uwzględnione zostały w przygotowanym na przełomie grudnia i stycznia planie.*

Ponadto, Komendant wyjaśnił, że *Rozkazy Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu dotyczące składów osobowych SGR aktualizowane były jeden raz w roku i uwzględniały wszystkie zmiany, które następowały w okresie obowiązywania poprzedniego rozkazu.*

(akta kontroli str. 9-11, 26, 27, 41, 42, 49-52, 69, 70, 84-86, 95-98, 113, 114, 128-130, 604- 612, 692, 989-990, 1040-1042, 1163, 1164)

NIK wskazuje, że brak aktualizacji niezwłocznie po wprowadzeniu zmian w składach osobowych SGR, może powodować sytuacje, w których do czynności ratunkowych

²⁴ Załącznik nr 1, nr 2, nr 13 i nr 14 do Planu organizacyjnego

wyznaczeni zostaną strażacy, którzy nie byli formalnie włączeni w skład osobowy grup specjalistycznych.

OCENA CZĄSTKOWA

Komendant uregulował sposób organizacji grup specjalistycznych SGRW-N i SGS w wydawanych przez siebie rozkazach oraz przyjętym Planie organizacyjnym. Kwestie działalności obu grup zostały uwzględnione również w innych dokumentach obowiązujących w Komendzie takich jak: *Analiza gotowości operacyjnej*, *Plany Ratownicze Miasta Bytom* czy *Analiza zabezpieczenia operacyjnego Miasta Bytom*. Stwierdzone nieprawidłowości związane były z przyjmowaniem rozkazami Komendanta oraz wprowadzaniem do Planów organizacyjnych zmian kadrowych z opóźnieniem w stosunku do zachodzących zmian.

OBSZAR

2. Stan kadrowy, organizacja szkolenia i kwalifikacje ratowników SGR

Opis stanu faktycznego

2.1. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. grupa SGRW-N liczyła 31 osób, a grupa SGS 21 osób, co było zgodne ze stanami liczbowymi podanymi w obowiązujących na ten dzień rozkazach Komendanta.

Spośród 31 członków grupy SGRW-N: 13 posiadało kwalifikacje młodszego nurka, 16 kwalifikacje nurka, jeden strażak posiadał kwalifikacje nurka instruktora, jeden strażak posiadał kwalifikacje pletwonurka²⁵. Ponadto siedmiu członków grupy nabyło uprawnienia do kierowania pracami podwodnymi, dziewięciu strażaków posiadało uprawnienia sternika motorowodnego, 17 posiadało uprawnienia sternomotorzysty, a 23²⁶ uprawnienia do obsługi pojazdów samochodowych – z czego 21 strażaków legitymowało się uprawnieniami do kierowania określonym typem pojazdu znajdującym się na wyposażeniu grupy.

Spośród 21 członków grupy SGS: każdy posiadał uprawnienia sonarzysty, siedmiu strażaków posiadało uprawnienia sternika motorowodnego, sześciu posiadało uprawnienia sternomotorzysty, a 17 uprawnienia do obsługi pojazdów samochodowych²⁷.

Liczba strażaków oraz posiadane przez nich kwalifikacje odpowiadały wymogom określonym w *Zasadach organizacji KG PSP*²⁸ w zakresie minimalnej liczebności składów osobowych grup specjalistycznych SGRW-N i SGS oraz kwalifikacji wymaganych do utrzymania nominalnego poziomu gotowości operacyjnej na poziomie ABC.

(akta kontroli str. 95-100, 113-114, 128-130, 498-531, 1062-1063)

²⁵ Dot. Dowódcy grupy.

²⁶ Prawo jazdy kat. B – dwóch strażaków, Prawo jazdy kat. B i C – 15 strażaków, Prawo jazdy kat. B, BE, C, CE – sześciu strażaków.

²⁷ Prawo jazdy kat. B – trzech strażaków, Prawo jazdy kat. B i C – dziewięciu strażaków, Prawo jazdy kat. B, BE, C, CE – pięciu strażaków.

²⁸ Zgodnie z pkt 3.4.1. Standard kwalifikacji i liczebności ratowników SGRW-N dla poziomu gotowości ABC grupa ta powinna się składać z co najmniej 30 strażaków ratowników w tym co najmniej: 1) 12 o kwalifikacjach młodszego nurka, 2) 12 o kwalifikacjach co najmniej nurka, 3) sześciu o kwalifikacjach nurka kierującego pracami podwodnymi i być tak zorganizowana aby zapewnić wymagania gotowości operacyjnej przez co najmniej sześciu strażaków, w tym co najmniej: dwóch młodszych nurków, dwóch nurków, jeden z uprawnieniami nurka kierującego pracami podwodnymi, jednego strażaka obsługującego sprzęt logistyczny i pomocniczy oraz posiadającego uprawnienia do obsługi pojazdów samochodowych, sternika motorowodnego/sternomotorzystę.

Zgodnie z pkt 3.4.2. Standard kwalifikacji i liczebności ratowników SGS grupa powinna składać się z co najmniej dziewięciu strażaków, w tym dowódcy posiadających kwalifikacje w zakresie obsługi sonarów oraz umiejętność obsługi zdalnie sterowanych pojazdów podwodnych -ROV (w zależności od tego czy urządzenie wchodzi w skład grupy) i być tak zorganizowana aby zapewnić wymagania gotowości operacyjnej przez co najmniej trzech ratowników, w tym co najmniej: 1) jednego o kwalifikacjach sonarzysty, który ukończył szkolenie z zakresu obsługi sonarów do celów poszukiwawczych oraz dodatkowo 2) jednego strażaka lub ratownika obsługującego sprzęt logistyczny i pomocniczy oraz posiadającego uprawnienia do obsługi pojazdów samochodowych, c) jednego sternomotorzystę lub sternika motorowodnego. Dopuszcza się zmniejszenie składu grupy do dwóch strażaków lub ratowników w przypadku gdy łódź do działań sonarowych i sternomotorzystę lub sternika zapewnia inna służba lub inny podmiot ratowniczy lub wyposażenie grupy na to pozwala.

2.2. Przewidywane potrzeby szkoleniowe ujęto w Planach organizacyjnych, w *Harmonogramach szkoleń podnoszących kwalifikacje ratowników SGRW-N i SGS w perspektywie trzyletniej*²⁹. W Planie organizacyjnym z 2023 r. założono przeszkolenie jednego młodszego nurka i nurka, a w SGS przeszkolenie jednego sonarzysty. Takie same założenia przyjęto na 2024 r. W Planie organizacyjnym na 2024 r. w SGRW-N w dodatkowo przewidziano przeszkolenie dwóch nurków kierujących pracami podwodnymi.

O przydział miejsc na szkolenia specjalistyczne Komendant wnioskował do KW PSP w Katowicach następująco: na 2023 r. wystąpił z wnioskiem o przydział miejsc szkoleniowych zgodnie z przyjętym Harmonogramem na 2023 r.³⁰, natomiast na 2024 r. nie zawniósł o przeszkolenie nurka, które planowano w Harmonogramie na ten rok. Jak wyjaśnił Komendant *główną przyczyną rozbieżności pomiędzy potrzebami szkoleniowymi w 2024 roku określonymi w harmonogramach szkoleń załączonymi do Planów organizacyjnych, a wnioskiem na zapotrzebowanie szkoleniowe wysłane do Komendy Wojewódzkiej, jest to, że na moment wysyłania w/w zapotrzebowania (6 grudzień 2023r.) w szeregach funkcjonariuszy KM PSP Bytom brakowało potencjalnych kandydatów, którzy deklarowaliby chęć podnoszenia kwalifikacji. Jednakże, na początku 2024 roku w związku z wyrażeniem chęci podnoszenia kwalifikacji przez jednego z młodszych nurków MSWiA (mimo, że okres zgłaszania zapotrzebowania dobiegł końca), zwrócono się telefonicznie z prośbą do Ośrodka Szkolenia KW PSP w Katowicach o rozpoznanie możliwości skierowania zainteresowanego na szkolenie nurka MSWiA. W efekcie, województwo śląskie otrzymało dodatkowe miejsce na szkolenie nurka w roku 2024.*

Poza złożonym zapotrzebowaniem na 2024 r., na prośbę Komendanta KW PSP w Katowicach przyznała dodatkowe miejsce na przeszkolenie jednego nurka, który uzyskał kwalifikacje w tym zakresie. Ponadto KW PSP w Katowicach przyznała również dodatkowe miejsce szkoleniowe dla sonarzysty.

W okresie objętym kontrolą ostatecznie przeszkolono: w SGRW-N dwóch młodszych nurków i dwóch nurków, a SGS dwóch sonarzystów.

(akta kontroli str.75-76,488-493,976, 989-990,1422-1423)

2.3. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. wszyscy członkowie SGRW-N posiadali aktualne orzeczenia lekarza o braku przeciwwskazań do wykonywania prac podwodnych zgodnie z wymogiem art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 2003 r. o wykonywaniu prac podwodnych³¹. Niemniej jednak, w okresie objętym kontrolą wystąpiło pięć przypadków w których ciągłość obowiązywania tych badań była przerwana. W jednym³² jak wyjaśnił Komendant spowodowane to było nieobecnością strażaka w związku z długotrwałym zwolnieniem lekarskim, a w pozostałych czterech³³ przerwa w ciągłości badań, według Komendanta wynikała z braku dostępności lekarza orzecznika. Komendant wyjaśnił, że *podmiotem świadczącym usługi związane z przeprowadzaniem badań lekarskich dla członków Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego Bytom jest „Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Katowicach im sierżanta Grzegorza Załogi„. Sytuacje związane z powstaniem braków ciągłości badań uprawniających do prac podwodnych wynikają z ograniczeń podmiotu opieki*

²⁹ Załącznik nr 7 do Planu organizacyjnego, dalej: Harmonogram.

³⁰ Zgłoszenie z 2022 r. w systemie OnlyOffice o przeszkolenie w SGRW-N jednego młodszego nurka MSWiA i nurka MSWiA, a w SGS przeszkolenie jednego sonarzysty

³¹ Dz.U. z 2021r. poz. 612

³² BM przerwa w okresie 25.02.2023 r.– 26.03.2023 r.

³³ KD w okresie 13.04.2023 – 18.04.2023 r., MK w okresie 09.04.2023 r. – 18.04.2023 r., RP w okresie 23.08.2023 r. – 29.08.2023 r., SM w okresie 09.04.2023 r. – 18.04.2023 r.

zdrowotnej. W ww. placówce stosowne kwalifikacje posiada wyłącznie jeden lekarz orzecznik. W przypadku jego nieobecności dochodziło do sytuacji w których badania wykonywane zostały z dużym wyprzedzeniem w stosunku do daty ważności lub w terminach późniejszych w stosunku do daty ważności badań. Należy jednak wspomnieć, że ww. braki w ciągłości badań lekarskich nie wpłynęły na obniżenie poziomów gotowości poniżej gotowości operacyjnej AB.

W okresach przerw w ciągłości badań lekarskich pięciu członków SGRW-N nie miało miejsca zadysponowanie ich do zdarzeń ratowniczych.

(akta kontroli str. 532-595,986-991,1003-1004)

2.4. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. 30 z 31 strażaków SGRW-N, posiadało w Książce nurka potwierdzone kwalifikacje służbowe³⁴.

W okresie objętym kontrolą wystąpiło łącznie sześć przypadków przerw w ciągłości nadanych kwalifikacji, które powinny być potwierdzone w Książkach nurków³⁵. Wnioski o przedłużenie nadanych kwalifikacji (wraz z Książkami nurków) zgodnie z wytycznymi KG PSP³⁶, w pięciu przypadkach zostały przekazane do Biura Szkolenia Komendy Głównej PSP za pośrednictwem KW PSP w Katowicach, przed upływem ważności tych kwalifikacji (od sześciu do dwóch dni przed upływem daty), Natomiast w jednym przypadku wniosek o przedłużenie nadanych kwalifikacji (wraz z Książką nurka) Komenda skierowała 82 dni po terminie ważności tych kwalifikacji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ponadto jednego ze strażaków skierowano do działań ratowniczych w sytuacji gdy w książce nurka nie posiadał potwierdzenia o przedłużeniu kwalifikacji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 532-581,986-988, 990-994, 999,1005-1020,1165)

2.5. Zgodnie z wymogiem Zasad organizacji doskonalenia zawodowego w PSP³⁷, Komenda w wymaganym terminie przedkładała do zatwierdzenia przez KW PSP w Katowicach zaakceptowane przez Komendanta roczne *Plany doskonalenia zawodowego dla grup SGRW-N i SGS Bytom* na 2023 r. i 2024 r. Plany sporządzone były odrębnie dla każdej SGR i określały tematykę ćwiczeń doskonalących oraz planowany miesiąc ich przeprowadzenia. W Planach zatwierdzonych przez KW PSP w Katowicach dla każdej grupy specjalistycznej założono przeprowadzenie 12 rodzajów ćwiczeń doskonalących:

- dla SGRW-N m.in. dotyczące: wykorzystania sprzętu będącego na wyposażeniu grupy do lokalizacji oraz wydobywania obiektów z dna zbiornika na powierzchnię; komunikacji podwodnej, w tym przypomnienie wiadomości dot. porozumiewania się nurków pod wodą z wykorzystaniem podwodnej łączności i gestów; metod stropowania oraz wydobywania dużych obiektów z dna zbiornika z wykorzystaniem sprzętu pneumatycznego znajdującego się na wyposażeniu grupy; nurkowania w przestrzeniach zamkniętych oraz nurkowania nocnego, w tym specyfiki prowadzenia działań w trudnych warunkach i aspekty prawne;

- dla SGS dotyczące m.in.: lokalizacji obiektów znajdujących się na dnie zbiornika z wykorzystaniem sprzętu na wyposażeniu grupy; poprawnej konfiguracji sonaru MS1000 do jego wykorzystania w zależności od specyfiki akwenu; wykorzystania

³⁴ KT w okresie 06.04.2024 - do nadal, tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Komendzie (26.07.2024 r.).

³⁵ BM w okresie 17.01.2023 r. – 12.02.2023 r., BM w okresie 06.04.2024 r. – 15.05.2024 r., BG w okresie 06.04.2024 – 15.05.2024 r., HP w okresie 17.01.2023 -12.02.2023, KT w okresie 06.04.2024 – do nadal, tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Komendzie (26.07.2024 r.), PM w okresie 21.12.2024 r. – 16.01.2024 r.

³⁶ Pismo KG PSP nr BS.I.430/6-1/11 z dnia 17 stycznia 2011 r., dalej: Wytyczne KG PSP.

³⁷ Komenda Główna PSP, Warszawa 2016 r.

sonaru MS1000 do przeprowadzenia inspekcji obiektu hydrotechnicznego; wykorzystania sonaru do naprowadzenia nurka do danego obiektu znajdującego się na dnie akwenu wodnego.

Poza tym, dla obu grup specjalistycznych zaplanowano ćwiczenia w ramach współpracy z inną grupą specjalistyczną, w tym omówienie sposobów wykorzystania innego sprzętu do prowadzenia działań na zbiorniku wodnym, będącego na wyposażeniu danej grupy.

(akta kontroli str. 485-487, 656-658)

2.6. W okresie objętym kontrolą SGR brały udział w następującej liczbie ćwiczeń ratowniczych:

– SGRW-N odbyła: w 2023 r. - 182 ćwiczenia (w tym: dwa w ramach Centralnego Odwołu Operacyjnego z udziałem SGR Ratownictwo Wysokościowe Radzionków oraz Jastrzębie Zdrój), w 2024 r. (do 30 czerwca) - 76 ćwiczeń (w tym cztery w ramach Centralnego Odwołu Operacyjnego z udziałem SGRW-N z terenu województwa podkarpackiego i świętokrzyskiego oraz SGS z terenu małopolski),

– SGS odbyła w 2023 r. - 35 ćwiczeń (w tym trzy z udziałem SGRW-N Bytom), a w 2024 r. (do 30 czerwca) - 17 ćwiczeń (w tym trzy z udziałem SGRW-N Bytom).

(akta kontroli str. 965-975, 1316)

Brak analizy ćwiczeń przeprowadzonych w SGR, Komendant wyjaśnił faktem, że ćwiczenia te wynikały z doskonalenia zawodowego w PSP, poza tym w trakcie ćwiczeń nie doszło do wypadków nurkowych wobec czego nie było potrzeby wypracowania wniosków na ich podstawie.

(akta kontroli str. 1127-1128, 1131)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku jednego strażaka SGRW-N Komenda skierowała do KG PSP, za pośrednictwem KW PSP w Katowicach, wniosek o przedłużenie nadanych kwalifikacji (wraz z Książką nurka) 82 dni po terminie ważności tych kwalifikacji (data upływu terminu ważności kwalifikacji 5 kwietnia 2024 r.)

Według Komendanta przyczyną była mylnie wprowadzona data końca uprawnień w ewidencji komputerowej prowadzonej pomocniczo w tym zakresie.

(akta kontroli str. 986-990, 992-993, 1165)

NIK zauważa, że zwrócenie się z opóźnieniem o przedłużenie kwalifikacji ratownika SGRW-N miało wpływ na zgłaszany przez Komendę poziom gotowości operacyjnej. W okresie objętym kontrolą brak aktualnych kwalifikacji tego ratownika wpłynął trzykrotnie na obniżenie poziomu gotowości operacyjnej, ze zgłaszanego poziomu ABC do AB (dwa razy)³⁸ i A (jeden raz)³⁹.

(akta kontroli str. 1373, 1390, 1394, 1418)

2. Do specjalistycznych działań ratowniczych w dniu 12 lutego 2023 r. skierowano jednego strażaka (dowódca grupy SGRW-N), który w tym dniu w Książce nurka nie posiadał potwierdzenia o przedłużeniu nadanych mu kwalifikacji.

Jak wyjaśnił Komendant (...) *podczas zdarzenia w dniu 12.02.2023 roku mł. asp. (...) pełnił funkcję nurka kierującego pracami podwodnymi. Funkcję nurka roboczego oraz nurka asekuracyjnego w tym dniu pełnili inni funkcjonariusze*

³⁸ W dniach: 9 kwietnia 2024 r. i 17 czerwca 2024 r.

³⁹ W dniu 15 kwietnia 2024 r.

i w przypadku konieczności wykonania nurkowania to właśnie oni podejmowaliby prace podwodne.

Pomimo skierowania grupy ratunkowej do działań związanych z ratowaniem człowieka, pod którym załamał się łód, SGRW-N nie brała w tym zdarzeniu aktywnego udziału.

(akta kontroli str. 547-549, 986-988, 994,, 1165)

NIK nie podziela stanowiska Komendanta w tej sprawie, bowiem zgodnie z § 5 ust. 1 pkt. 3 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych⁴⁰, kierującym pracami podwodnymi może być osoba, która posiada kwalifikacje nurka. Nawet w sytuacji gdy strażak spełnił wszystkie wymogi dot. kwalifikacji nurkowych do kierowania pracami podwodnymi, to w dniu w którym skierowano strażaka do działań ratowniczych nie posiadał on w Księżce nurka potwierdzenia o przedłużeniu nadanych mu kwalifikacji.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Komendant w miarę możliwości starał się zapewnić wymóg liczebności ratowników SGR do zachowania nominalnego poziomu gotowości operacyjnej na poziomie ABC. Członkowie grup specjalistycznych brali udział w szkoleniach oraz uczestniczyli w ćwiczeniach doskonalących w tym również z udziałem innych grup specjalistycznych należących do Centralnego Odvodu Operacyjnego.

Stwierdzone nieprawidłowości związane były ze zwróceniem się do KG PSP z wnioskiem o przedłużenie wydanych kwalifikacji dla jednego ze strażaków z grupy SGRW-N po upływie terminu tych kwalifikacji oraz skierowanie do specjalistycznych działań ratowniczych jednego ratownika, który w tym dniu nie posiadał (w Księżce nurka) potwierdzenia o przedłużeniu nadanych mu kwalifikacji.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3. Wyposażenie SGR i strażaków ratowników

3.1. W Planach organizacyjnych, w Wykazach sprzętu przyjętego odrębnie dla każdej grupy specjalistycznej⁴¹, określono m.in. rodzaj sprzętu, wymaganą jego ilość do zachowania gotowości operacyjnej na poziomie A, AB i ABC. Określone w ww. planach rodzaje sprzętu stanowiły:

– dla SGRW-N: 1) wyposażenie indywidualne ratownika-nurka (pięć grup, w tym: sprzęt ABC i D, ubranie nurkowe dopasowane indywidualnie dla każdego nurka, urządzenia kontrolno-pomiarowe, ubrania ochronne, pokrowce na sprzęt), 2) wyposażenie w sprzęt i środki techniczne zintegrowane funkcjonalnie na potrzeby ratownictwa (21 grup, w tym m.in. samochód lekki ratownictwa wodnego; średni samochód ratownictwa wodnego; łódź lub ponton z silnikiem zaburtowym, z wyposażeniem ratowniczym; maska pełna nadciśnieniowa z modułem łączności, zaworem na atmosferę i wężykiem zasilającym; automaty nurkowe; latarki nurkowe; sprzęt zasilania nurka w czynnik oddechowy; system łączności podwodnej, narzędzia do wykonywania prac podwodnych; balony wypornościowe; radiotelefony nasobne wodoodporne; sprzęt medyczny),

- dla SGS: 12 rodzajów sprzętu, w tym m.in. GPS z wyświetlaczem oraz interfejsem, kompatybilny z komputerem klasy PC, bryzgoszczelny, z systemem nawigacji satelitarnej GPS oraz GLONASS; komputer przenośny bryzgoszczelny z matrycą

⁴⁰ Dz. U. z 2004 r., nr 138, poz. 1468.

⁴¹ Załącznik nr 9 i nr 10 do Planu organizacyjnego

matową; sonar dookólny – komplet z interfejsem, kabloliniami różnej długości (15m i 50 m) i stojakiem; sonar holowany – komplet z interfejsem, kabloliniami różnej długości (15m i 50 m) i stojakiem; łódź kabinowa lub z zadaszeniem i silnikiem; wodoodporne (membranowe) ubranie ochronne z ocieplaczem (flotacyjne).

Pojazdy specjalistyczne (średni samochód ratownictwa wodnego dla SGRW-N - 1 szt. i lekki samochód ratownictwa wodnego dla SGS - 1 szt.) oraz jednostki pływające (łódź i ponton znajdujące się na stanie SGRW-N) zostały dodatkowo ujęte w Tabelach wyposażenia uzgodnionych z KW PSP w Katowicach.

W okresie objętym kontrolą wprowadzono jedną zmianę w stosunku do normatywu przyjętego w dokumentach wewnętrznych i wg stanu na 30 czerwca 2024 r. do wyposażenia dla grupy SGS przypisano lekki samochód osobowy ratownictwa wodnego⁴².

(akta kontroli str. 34-38,77-81,121-125,1117, 1036, 1040, 1117)

3.2. W odniesieniu do normatywu przyjętego w Zasadach organizacji KG PSP poziom wyposażenia SGR według stanu na 30 czerwca 2024 r. przedstawiał się następująco:

a) SGRW-N zgodnie z *normatywem dla poziomu gotowości ABC*: dysponowała: średnim samochodem ratownictwa wodnego – 1 szt.; pontonem – 1 szt., przyczepą umożliwiającą transport i wodowanie łodzi w różnych warunkach ukształtowania linii brzegowej – 1 szt., sprzętem: ABC i D (zestawy) - 30 szt.; urządzeniami kontrolno-pomiarowymi (zestawy) – 30 szt.; kaskami ochronnymi (umożliwiającymi pracę z maską pełną i oświetleniem) – 12 szt., pokrowcami na sprzęt (zestaw) – 36 szt., uprzążami asekuracyjnymi jedno lub dwuczęściowymi 3 szt. karabinków zakręcanych – 12 szt.; sprężarką powietrza o wydajności minimum 200 l/min i ciśnieniu roboczym 30 Mpa – 1 szt.; butlami nurkowymi o pojemności 10 l/lub 12 l i /lub 15 l – 10 szt.; zestawami dwubutlowymi min. 4200 l (co najmniej 2x7l) z łącznikiem między butlowym z zaworem separującym wraz z systemem balastowym – 12 szt.; centralką przewodową z zestawem słuchawkowym dla minimum dwóch ratowników – nurków jak również narzędziami i sprzętem do wykonywania prac podwodnych (m.in. pilarka spalinowa – 1 szt., liny pływające, echosonda – 1 szt., sprzęt medyczny – 1 zestaw, radiotelefony nasobne wodoodporne – 5 szt.)

Dodatkowo dysponowała: lekkim samochodem osobowym ratownictwa wodnego – 1 szt. (wykorzystywanym również przez SGS), łodzią - 1 szt. oraz przyczepą umożliwiającą transport i wodowanie łodzi w różnych warunkach ukształtowania linii brzegowej – 1 szt.,

Niedobory w stosunku do przyjętego normatywu wystąpiły: w grupie wyposażenie indywidualne nurka - brakowało 5 z 30 szt. zestawów ubrań nurkowych dopasowanych indywidualnie do każdego nurka⁴³ (5 kpl. odzieży termoaktywnej - bielizna termoaktywna) i brakowało wszystkich 30 szt. zestawów ubrań ochronnych⁴⁴ (30 kpl. czapek i rękawiczek ocieplanych)⁴⁵; w grupie wyposażenie w sprzęt i środki techniczne zintegrowane funkcjonalnie na potrzeby ratownictwa: brakowało 3 szt. kołowrotek nurkowych z linką o długości minimum 50 m; 9 szt. latarek nurkowych

⁴² Tabela uzgodniona z KW PSP w Katowicach 26 czerwca 2024 r.

⁴³ Zgodnie z wykazem sprzętu (załącznik nr 9 do Planu organizacyjnego) zestaw – ubranie nurkowe (dopasowane indywidualnie dla każdego nurka) tworzyły: 1) skafander nurkowy typ suchy – 1 szt.; 2) skafander nurkowy typ mokry – 1 szt. (rekomendowany); 3) ocieplacz nurkowy wraz ze skarpetami – 1 kpl.; 4) bielizna termoaktywna – 1 kpl.; 5) rękawice typ „suchy” 5 -palcowe – 1 para; 6) rękawice typ „mokry” piankowe 5 -palcowe – 1 kpl.

⁴⁴ Zgodnie z wykazem sprzętu (załącznik nr 9 do Planu organizacyjnego) zestaw – ubranie ochronne tworzyły: 1) bluza i spodnie typu softshell – 1 kpl.; 2) okulary przeciwsłoneczne – 1 szt.; 3) czapka i rękawiczki ocieplane - 1 kpl. 4) buty chroniące kostkę, wodoodporne (membrana) – 1 kpl.; 5) wodoodporne (membranowe) z ocieplaczem flotacyjne – 1 kpl.

⁴⁵ Wyposażenie indywidualne ratownika-nurka poz. ubranie ochronne (zestawy).

(12 przyjęto w normatywie); 8 szt. boi dekompresyjnych (12 przyjęto w normatywie); 2 szt. kabloliny o długości min. 50 m (4 szt. przyjęto w normatywie).

b) SGS zgodnie z normatywem dysponowała: GPS-em z wyświetlaczem oraz interfejsem, kompatybilnym z komputerem klasy PC, bryzgoszczelnym, z systemem nawigacji satelitarnej GPS oraz GLONASS – 2 szt., sonarem dookólnym – komplet z interfejsem, kablolinami różnej długości (15 m, 50 m) – 1 szt., agregatem prądotwórczym o mocy min. 2 kW – 1 szt., wodoodpornymi (membranowymi) ubraniami ochronnymi z ocieplaczem (flotacyjne) – 3 szt., zestawem do kotwiczenia łodzi – 1 szt., boją z linką i obciążnikiem – 1 szt., radiotelefonem (mikrogłośnik na przewodzie) – 1 szt.

Niedobory w stosunku do przyjętego normatywu dotyczyły: komputera przenośnego bryzgoszczelnego z matrycą matową; sonaru holowanego (komplet z interfejsem, kablolinami różnej długości 15 m, 50 m); łodzi kabinowej lub z zadaszeniem i silnikiem.

Przyczyny niedoborów w wyposażeniu grup specjalistycznych, według Komendanta (...) były wynikiem braku wystarczających środków finansowych na jego zakup, koszty tych zakupów wykraczały poza możliwości finansowe Komendy. Zdaniem Komendanta brak 21 szt. czapek i rękawiczek ocieplanych oraz brak bielizny termoaktywnej, którą ratownicy zastępowali odzieżą termoaktywną mają negatywny wpływ na ergonomię oraz zapewnienie komfortu cieplnego przed i po zakończeniu działań. Niedobór dwóch kablolin o długości min. 50 m (dwie z wymaganych czterech sztuk) ograniczył możliwości wprowadzania do działań podwodnych wyłącznie do dwóch nurków jednocześnie. W razie konieczności wprowadzenia pod wodę trzeciego i/lub kolejnego nurka, zadanie to wymagałoby zadysponowania innej grupy specjalistycznej. Komendant odniósł się również do niedoborów w wyposażeniu SGS i wyjaśnił (...) niedobory takie jak: brak sonaru holowanego obniża możliwości techniczne przeszukania dużych obszarów podwodnych, a brak komputera bryzgoszczelnego z matrycą matową może doprowadzić do uszkodzenia obecnie posiadanego sprzętu w przypadku kontaktu z wodą. Z kolei, jak podał Komendant (...) w związku z brakiem łodzi kabinowej, do działań SGS wykorzystywany jest ponton znajdujący się na wyposażeniu Komendy lub inna jednostka pływająca zapewniona przez właściwą terytorialnie Komendę Miejską lub Komendę Powiatową, na terenie której odbywają się poszukiwania.

(akta kontroli str. 121-125, 979-980, 1103-1104, 1107-1109)

Oględzinom poddano: pojazdy, część wyposażenia i sprzętu specjalistycznego oraz wybrane pomieszczenia Komendy wykorzystywane przez grupy specjalistyczne. Samochody: lekki ratownictwa wodnego (wykorzystywany przez SGS) i specjalny ratownictwa wodnego (wykorzystywany przez SGRWN), jak również łódź Marims 500 i ponton oraz przyczepy do ich przewożenia, nie nosiły śladów uszkodzeń i wyglądały jak nowe, a próba odpalenia silników obu samochodów potwierdziła ich sprawność. W trakcie oględzin potwierdzono również sprawność odciągu spalin i systemu otwierania drzwi garażowych.

Poddany oględzinom sprzęt specjalistyczny (m.in. indywidualne wyposażenie nurka, system łączności podwodnej, sonar dookólny, GPS wraz z komputerem, radiotelefony) wykorzystywany przez SGRW-N i SGS, był sprawny, a butle nurkowe posiadały aktualne przeglądy.

Stan wszystkich pomieszczeń poddanych oględzinom, tj. pomieszczenia kuchennego, jednej z sal odpoczynku, sali gimnastycznej wielofunkcyjnej, siłowni, pomieszczeń sanitarnych (odrębne dla mężczyzn i kobiet), pomieszczeń pralni i suszarni, był zadowalający i nie budził żadnych zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 1150-1215)

Komenda zapewniła sprawność użytkowanego sprzętu. Samochody: lekki ratownictwa wodnego i specjalny ratownictwa wodnego, łódź Marims 500 jak również dwie przyczepy do przewożenia łodzi i pontonu, posiadały aktualne badania techniczne. Wyposażenie specjalistyczne, takie jak np.: butle nurkowe, butle tlenowe, liny, maski pełnotwarzowe (6 szt.), automaty oddechowe (10 zestawów), posiadały aktualne legalizacje, atesty, przeglądy. Niemniej jednak według stanu na 30 czerwca 2024 r. dziewięć masek pełnotwarzowych oraz siedem zestawów automatów oddechowych utraciło ważność przeglądu i przekazane zostało do legalizacji dopiero w trakcie trwania kontroli NIK. Komendant wyjaśnił, że powodem powyższego był (...) *brak wystarczających środków finansowych oraz konieczność zapewnienia finansowania podstawowych potrzeb wpływających na gotowość operacyjną Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej*. Dodał przy tym, że pozostały w dyspozycji SRG sprzęt zapewniał możliwość podjęcia działań na wszystkich poziomach gotowości. Dodał, że braki ww. sprzętu nie zaburzyły działalności SGRW-N i nie wpłynęły na obniżenie efektywności prowadzonych prac podwodnych podczas ćwiczeń i działań ratowniczych. W dniu 19 lipca 2024 r. serwisant wydał zalecenie o wycofaniu z użytkowania 10 szt. (5 zestawów) z łącznej liczby 34 szt. (17 zestawów) automatów oddechowych. Ostateczna liczba 24 szt. (12 zestawów) automatów oddechowych zapewnia wymagany w tym zakresie normatyw. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. do 26 lipca 2024 r., Komenda nie otrzymała informacji dot. masek pełnotwarzowych.

(akta kontroli str.1103-1109,1190-1191,1213,1216-1230-1245,1278-1313)

3.3. Komenda co roku, w terminie do 15 stycznia⁴⁶, przedkładała do KW PSP w Katowicach *Tabele* z zapotrzebowaniem na środki finansowe (odrębnie dla każdej grupy specjalistycznej). W zapotrzebowaniu tym uwzględniono: przeprowadzenie badań lekarskich członków SGR, szkolenia, przeglądy okresowe sprzętu, wymianę lub naprawę sprzętu, uzupełnienie braków w sprzęcie do deklarowanego poziomu gotowości ABC.

Oszacowane kwoty zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem wyniosły: na 2023 r. - 590,8 tys. zł (z tego: dla SGRW-N - 288,3 tys. zł, dla SGS - 302,5 tys. zł), a na 2024 r. - 535,8 tys. zł (z tego: dla SGRW-N - 235,8 tys. zł, dla SGS - 300,0 tys. zł).

Planowane wydatki dla SGRW-N obejmowały w każdym roku m.in.: lekarskie badania specjalistyczne, przeglądy (masek pełnotwarzowych, automatów oddechowych, podozorowanych butli nurkowych), naprawy sprzętu specjalistycznego, wymianę sprzętu (automatów nurkowych i skafandrów suchych), zakupy ubrań (bluzy i spodnie typu softshell), uzupełnienie braków w sprzęcie do deklarowanego poziomu gotowości (zakupy: boi dekompresyjnej, latarek zapasowych, kołowrotek nurkowych, bielizny termoaktywnej, czapek i rękawiczek, ubrań flotacyjnych, latarek podstawowych, kabloliny 50 m), obóz szkoleniowy.

Planowane wydatki dla SGS obejmowały w każdym roku zakup sonaru holowanego (sonar, komputer brygoszczelny, wyciągarka elektryczna, kablolina).

(akta kontroli str. 947-950,953-957)

Wysokość środków finansowych zabezpieczonych dla Komendy w dziale 74 - *Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa*, w rozdziale 75411 - *Komendy powiatowe Państwowej Straży Pożarnej*, wyniosła:

- z dotacji celowej przyjętej w ustawie budżetowej na zadania administracji rządowej: w 2023 r. - 12 962,0 tys. zł, a na 2024 r. - 14 893,0 tys. zł,

⁴⁶Wykazy: na 2023 r. złożony 13 stycznia 2023 r., a na 2024 r. złożony 15 stycznia 2024 r.

– z budżetu Wojewody Śląskiego na działalność SGR dodatkowo przyznano: w 2023 r. - 35,0 tys. zł, a na 2024 r. – 20,0 tys. zł⁴⁷,

– z budżetu Komendy Głównej PSP na wniosek Komendy⁴⁸, w 2023 r. dodatkowo przyznano 30,0 tys. zł na zakup sprzętu specjalistycznego dla SGR (ze środków pochodzących z wpływów uzyskanych ze składek z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia od ognia, przekazywanych przez zakłady ubezpieczeń na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej⁴⁹).

(akta kontroli str. 951-952,958-960,1098-1102,1432-1434,1439-1442)

Na działanie grup specjalistycznych Komenda wydatkowała:

a) W 2023 r. - 157,6 tys. zł (z tego: 35,0 tys. zł ze środków KW PSP w Katowicach, 30,0 tys. zł ze środków Komendy Głównej PSP i 92,6 tys. zł ze środków własnych Komendy).

Ze środków KW PSP w Katowicach sfinansowano: specjalistyczne badania lekarskie, przeglądy (masek pełnotwarzowych, automatów oddechowych, butli nurkowych) oraz zakupy sprzętu i wyposażenia, m.in. maski nadciśnieniowej guardian (1 szt.), zestawu słuchawki + mikrofon (1 szt.) oraz pokryto częściową zapłatę za zakup drugiego kompletu,

– ze środków z Komendy Głównej PSP zakupiono: maski nadciśnieniowe guardian (2 szt.), zestawy słuchawki + mikrofon guardian (2 szt.), skrzydła z uprzężą (2 kpl.), latarki z akumulatorem (2 szt.),

– ze środków KM PSP w Bytomiu zakupiono m.in.: maskę nadciśnieniową typu guardian (1 szt.), dokonano częściowej opłaty faktury za zestaw słuchawki + mikrofon, automaty legend (4 kpl.), reduktory pierwszego stopnia (4 kpl.) , trzech par rękawic suchych (3 szt.),

b) W 2024 r. (do 30 czerwca) Komenda wydatkowała 41,8 tys. (z tego: 13,0 tys. zł ze środków KW PSP w Katowicach i 28,8 tys. zł ze środków własnych Komendy).

Ze środków w KW PSP w Katowicach sfinansowano: specjalistyczne badania lekarskie, przeglądy (automatów oddechowych, butli nurkowych), natomiast środki własne Komendy przeznaczono na pokrycie kosztów obozu treningowego doskonalącego członków SGRW-N oraz kursy, szkolenia i warsztaty dla tych strażaków.

W okresie objętym kontrolą Komenda nie otrzymała wyposażenia pochodzącego z zakupów wojewódzkich lub centralnych.

(akta kontroli str. 1036-1037,1041-1042,1070-1097)

W kwestii sposobu zabezpieczenia logistycznego SGR w obowiązujących regulacjach przyjęto, że na wypadek długotrwałych działań ratowniczych Komenda zabezpiecza racje żywnościowe i zaliczkę pieniężną przekazywaną dowódcy przed wyjazdem wyznaczonych osób i sprzętu, natomiast w pierwszych 36 godzinach od momentu uformowania pododdziały pozostają samowystarczalne⁵⁰. Ponadto, jak wyjaśnił Komendant, w dyspozycji Komendy są łóżka polowe oraz namioty wraz z nagrzewnicami i osprzętem, które mogą być wykorzystane do tego typu działań. Poinformował przy tym, że podczas działań SGRW-N, podejmowanych w ramach Centralnego Odvodu Operacyjnego. zabezpieczenie logistyczne organizowane jest

⁴⁷ Zgodnie z podziałem KW PSP w Katowicach: dla SGRW – N – 18,0 tys. zł, dla SGS – 2,0 tys. zł.

⁴⁸ Wniosek z dnia 27 czerwca 2023 r. o zakupy: masek nadciśnieniowych (2 szt.), urządzeń ratowniczo-wyrównawczych (2 szt.) i latarek/reflektorów (2 szt.).

⁴⁹ Dz.U. z 2022 r., poz. 2057.

⁵⁰ w *Analizach gotowości operacyjnej*, wg stanu na 31 grudnia 2021 r. i 31 grudnia 2022 r.

przez pluton logistyczny powołany rozkazem i wchodzący w skład Śląskiej Brygady Odwodowej.

(akta kontroli str.291-312,437-458,1036-1037,1043)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Posiadane przez Komendę wyposażenie grup specjalistycznych umożliwiała prawidłowe prowadzenie działań ratowniczych. Co prawda wystąpiły niedobory sprzętu w odniesieniu do wymogów przyjętych w normatywie, niemniej jednak Komendant co roku informował KW PSP w Katowicach o brakach w wyposażeniu i w miarę możliwości finansowych uzupełniał te braki w podstawowym zakresie. Niedobory pojazdów, czy sprzętu specjalistycznego, wpływały na komfort pracy ratowników, ale nie uniemożliwiały prawidłowego prowadzenia przez nich działań ratowniczych.

OBSZAR

4. Utrzymanie przez SGR nominalnej gotowości operacyjnej

Opis stanu
faktycznego

4.1. W ramach monitorowania bieżącej gotowości operacyjnej z Komendy do KW PSP w Katowicach przekazywane były codzienne *Raporty z przebiegu służby*, w których informowano o stopniu gotowości operacyjnej poszczególnych SGR. W przypadku zgłoszenia obniżonej gotowości operacyjnej na poziomie AB Komenda zapewniała obsadzenie zmian ratownikami, którzy mogli podejmować: działania związane z ratowaniem zdrowia i życia na obszarach wodnych, działania wspomagające oraz działania z zakresu ratownictwa technicznego. Komendant wyjaśnił, że w przypadku obniżonego poziomu gotowości operacyjnej Komendy, dowodzący działaniami ratowniczymi, w sytuacji gdy uznałby, że siły i środki SGRW-N są niewystarczające i konieczne jest podniesienie gotowości operacyjnej do poziomu ABC, może każdorazowo skorzystać ze wsparcia, poprzez zadysponowanie innej grupy SGRW-N. Dodał przy tym, że w latach 2020-2024 sytuacja taka miała miejsce w 7% ogółu zdarzeń.

Archiwizowanie *Raportów z przebiegu służby* Komenda rozpoczęła dopiero od 29 stycznia 2024 r., do tego czasu Komenda nie dysponowała informacjami o podawanych do KW PSP w Katowicach poziomach gotowości. Komendant wyjaśnił, że (...) *przepisy nie regulują konieczności prowadzenia monitoringu gotowości operacyjnej na poziomie Komend Miejskich PSP.*

(akta kontroli str.1036-1037,1043,1137-1148)

4.2. Na podstawie danych uzyskanych z Komendy Głównej PSP, w okresie objętym kontrolą zgłoszenie przez Komendę pełnej gotowości operacyjnej na poziomie ABC wystąpiło: w 2023 r. - 157 razy (43% w skali roku), poniżej nominalnego poziomu gotowości – 208 razy (57%), z tego: zgłoszenie poziomu AB – 201 razy lub A – 7 razy, natomiast w 2024 r. (do 30 czerwca) zgłoszenie poziomu A,B,C wystąpiło 98 razy (54% w skali roku), a poniżej nominalnego poziomu gotowości AB - 84 razy (46%)⁵¹. W 2023 r. największą liczbę dni poniżej stanu gotowości operacyjnej (ponad połowa miesiąca) zgłoszono w miesiącach: maju – 26 dni, w lipcu – 21 dni, czerwcu – 19 dni i sierpniu – 19 dni, w październiku – 18 dni, w styczniu – 17 dni i we wrześniu 17 dni, w grudniu 16 dni. Natomiast w 2024 r. (do 30 czerwca) w lutym – 22 dni i w maju – 17 dni.

⁵¹ Na podstawie miesięcznych Tabel poziomu gotowości operacyjnej grup specjalistycznych KSRR – SK KG PSP opracowanych przez Komendę Główną PSP za 2023 r. i za I półrocze 2024 r.

Przyczynę wystąpienia obniżonej gotowości operacyjnej Komendant wyjaśnił (...) stan osobowy w systemie zmianowym uniemożliwia utrzymanie stałej gotowości na poziomie ABC. W procesie planowania służb konieczne jest uwzględnienie ilości wypracowanych nadgodzin, urlopów, w tym urlopów zaległych, długotrwałych zwolnień lekarskich oraz uwzględnienie członków SGRW-N w szkoleniach organizowanych przez KW PSP w Katowicach z zakresu ratownictwa wodnego w zakresie podstawowym jako kadra instruktorska. W okresie pierwszego półrocza 2024 r. strażacy włączeni w skład SKRW-N wypracowali ilość nadgodzin powyżej przyjętej w tut. Komendzie średniej. Ponadto aby zapewnić poziom gotowości operacyjnej AB nurkowie kierujący pracami podwodnymi pełnili służby ponadnormatywne wypracowując średnio 166 nadgodzin przy średniej przyjętej w Komendzie na poziomie 144 nadgodzin.

Komendant wskazał, że (...) po przeprowadzeniu symulacji utrzymania poziomu gotowości ABC każdego dnia w półrocznym okresie rozliczeniowym przy obecnym stanie osobowym SGRW-N ilość wypracowanych nadgodzin w przypadku nurków MSWiA przekroczyłaby maksymalną ilość godzin ponadnormatywnych zgodnie z art. 35 ust. 9 ustawy o PSP, z którego wynika, że czas służby strażaka może być przedłużony do 48 godzin tygodniowo, w półrocznym okresie rozliczeniowym. Oznacza to, że maksymalna liczba godzin ponadnormatywnych, związanych z przedłużeniem czasu służby strażaka do 48 godzin tygodniowo jest obliczana dla każdego półrocza oddzielnie (tj. w okresie 01.01-30.06.2023 r.- 241 godz.; 01.07-31.12.2023 – 253 godz.; 01.01-30.06.2024 r. – 248 godz.). Ponadto ilość wypracowanych nadgodzin przez wszystkich członków SGRW-N Bytom spowodowałaby wzrost średniej liczby nadgodzin strażaków KM PSP Bytom, która w efekcie przekroczyłaby możliwości finansowe tut. Komendy w zakresie wynagrodzenia strażaków za służbę w czasie ponadnormatywnym.

W kolejnych wyjaśnieniach Komendant podał, że (...) w przypadku konieczności podjęcia działań na poziomie gotowości ABC Dowodzący Działaniami Ratowniczymi SGRW-N może każdorazowo powiększyć jej skład poprzez zadysponowanie kolejnej grupy, jeżeli uzna że na miejscu działań ratowniczych siły i środki są niewystarczające. W praktyce oznacza to, że działania SGRW-N Bytom będą wspierane przez inne SGRW-N z województw ościennych. Należy również wspomnieć, że w latach 2020 – 2024 tylko w 7% ogółu zdarzeń w których działania prowadziła SGRW-N Bytom była konieczność wykonywania zadań przewidzianych dla poziomu gotowości ABC.

Dodał przy tym, że w okresie objętym kontrolą obniżony stan gotowości operacyjnej nie skutkował koniecznością wsparcia podczas zdarzeń przez inną SGRW-N z ościennych województw.

(akta kontroli str.1127-1131,1317-1373)

Dodatkowo na stan gotowości operacyjnej w 2023 r. i 2024 (do 30 czerwca) wpłynęły przerwy w ciągłości nadanych kwalifikacji w przypadku sześciu strażaków SGRW-N, co szerzej opisano w obszarze 2 pkt 2.2. Brak przedłużenia nadanych kwalifikacji i potwierdzenia kwalifikacji służbowych w książkach nurka w przypadku sześciu strażaków SGRW-N spowodowało obniżenie poziomu gotowości z ABC do AB: w 2023 r. o osiem razy, a w 2024 r. o pięć razy i obniżenie z poziomu AB do A o 15 razy w 2024 r.

(akta kontroli str. 1373)

W Komendzie opracowano dokument pt. *Analiza działalności Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego Bytom za lata 2020-2024*⁵². W analizie odniesiono

⁵² Z czerwca 2024 r.

się również do działalności Specjalistycznej Grupy Sonarowej. Analiza obejmowała m.in. wysokość kosztów utrzymania grupy oraz braków sprzętowych względem deklarowanego poziomu gotowości; liczbę interwencji, w których uczestniczyła SGRW-N oraz zdarzeń związanych z wykonywaniem prac podwodnych. Poruszono również problemy związane z pozyskaniem kandydatów na nurków oraz perspektywę najbliższych lat w związku z nabywaniem przez obecnie pełniących służbę strażaków, działających w strukturach SGRW-N, uprawnień do emerytury.

W złożonych wyjaśnieniach Komendant poinformował, że organizowane były spotkania z koordynatorem ratownictwa wodnego w KW PSP w Katowicach, podczas których omawiano problemy dotyczące funkcjonowania i utrzymania gotowości operacyjnej grup na poziomie ABC.

(akta kontroli str.1036-1037,1043-1044,1064-1069)

4.3. W okresie objętym kontrolą liczba zdarzeń, w których zadysponowano członków SGR wyniosła:

– dla SGRW-N w 2023 r. - 41 zdarzeń (z czego w 19 przypadkach grupa została zawrócona z trasy), a do 30 czerwca 2024 r. – 15 zdarzeń (z czego w 12 przypadkach grupa została zawrócona z trasy);

- dla SGS w 2023 r. trzy zdarzenia związane z poszukiwaniami zaginionych osób, a do 30 czerwca 2024 r. cztery takie zdarzenia.

W okresie objętym kontrolą, w ramach porozumienia pomiędzy KG PSP i Komendantem Głównym Policji⁵³ do Komendy wpłynęło dziewięć wniosków (osiem w 2023 r. i jeden do 30 czerwca 2024 r.) o zadysponowanie SGRW-N do wspólnych działań na obszarach wodnych.

(akta kontroli str.693-755,961-964)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Komenda w okresie objętym kontrolą w miarę posiadanych możliwości starała się zapewnić gotowość operacyjną na poziomie ABC w każdym dniu. Obniżona gotowość operacyjna do poziomu AB lub A spowodowana była tym, że przy tworzeniu składów osobowych SGR w Komendzie należało brać pod uwagę m.in.: system zmianowy pracy ratowników, liczbę wypracowanych przez nich nadgodzin, urlopy (w szczególności zaległe urlopy). W Komendzie opracowano *Analizę działalności Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wodno-Nurkowego Bytom za lata 2020-2024*⁵⁴, w której poruszono m.in. problemy związane z pozyskaniem kandydatów do grupy specjalistycznej w perspektywie najbliższych lat.

OBSZAR

5. Sprawowanie przez Komendanta nadzoru nad przygotowaniem i funkcjonowaniem SGR na terenie miasta

Opis stanu
faktycznego

W ramach prowadzonego nadzoru Komendant na bieżąco monitorował gotowość operacyjną SGRW-N oraz SGS i przekazywał do KW PSP w Katowicach dzienne Raporty z przebiegu służby, w których informował o stopniu gotowości operacyjnej tych grup. Dysponował wiedzą o niedoborach w wyposażeniu grup specjalistycznych i składał w tym zakresie wnioski do KW PSP w Katowicach. Zrealizował również

⁵³ Porozumienie w sprawie współdziałania Państwowej Straży Pożarnej i Policji z dnia 30 grudnia 2019 r.

⁵⁴ Z czerwca 2024 r.

zalecenia wynikające z przeprowadzonej przez KW PSP w Katowicach inspekcji gotowości operacyjnej obu grup⁵⁵.

Kontrola obejmowała m.in. gotowość ratowników do prowadzenia działań ratowniczych (w tym: czas odjazdu, umundurowanie), dokumentację operacyjną pododdziału COO, stan samochodów i sprzętu. Ocenie podlegały również praktyczne umiejętności pododdziału podczas ćwiczeń COO „WODA 2023” organizowanych przez KW PSP Katowice⁵⁶. Stwierdzone podczas inspekcji uwagi związane były z brakami w umundurowaniu służącym do prac nad wodą (buty do pracy w wodzie, krótkie spodnie do pracy w wodzie przy wysokiej temperaturze powietrza) zarówno w grupie SGRW-N jak i SGS.

W ramach realizacji uwag po kontroli, członkowie SGRW-N Bytom zostali wyposażeni w obuwie membranowe, wodoodporne chroniące kostki. W kwestii ubrania typu softshell z uwagi na brak wystarczających środków finansowych Komendy, zapotrzebowanie w przedmiotowym zakresie umieszczono w tabeli potrzeb na rok 2024, którą przekazano do KW PSP w Katowicach. Środki przyznane z KW PSP w Katowicach na rok 2024 nie pozwolą na zakup rekomendowanych ubrań z uwagi na konieczność zakupu brakującego, wymaganego sprzętu.

(akta kontroli str.1024-1035)

Komendant nie prowadził analiz, o których mowa w art. 13 ust. 6 pkt 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej⁵⁷. W złożonych wyjaśnieniach w tym zakresie Komendant powołał się na art. 44 pkt. 3 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego⁵⁸, podając, że analizę działania ratowniczego sporządza się dla zdarzenia:

- 1) śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego wypadku w związku z udziałem w działaniach ratowniczych;
- 2) o charakterze masowym;
- 3) podczas którego działania realizowały siły i środki odwodu operacyjnego na obszarze województwa lub centralnego odwodu operacyjnego lub korzystano z wiedzy ekspertów do spraw prognozowania zagrożeń lub specjalistów do spraw ratownictwa;
- 4) dysponowania w bezpośrednich działaniach ratowniczych sił i środków z państw sąsiednich albo konieczności uruchamiania procedur informowania i ostrzegania podczas wystąpienia zagrożeń transgranicznych;
- 5) wystąpienia poważnej awarii w rozumieniu przepisów prawa ochrony środowiska. Według Komendanta analizy zdarzeń nie były sporządzane ponieważ działania prowadzone przez SGRW-N i SGS na obszarze chronionym KM PSP Bytom nie odnosiły się do żadnego z ww. punktów.

(akta kontroli str. 1127-1129)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Komendant w sposób prawidłowy sprawował nadzór nad przygotowaniem i funkcjonowaniem SGR na terenie miasta, podejmując m.in. działania mające na celu

⁵⁵ Protokoły z inspekcji gotowości operacyjnej oddziału/pododdziału centralnego odwodu operacyjnego ksrg z dnia 12 lipca 2023 r.

⁵⁶ Zadanie pododdziału polegało na przygotowaniu nurka do prac podwodnych, wydobywaniu poszkodowanego nurka spod powierzchni wody (wypadek nurkowy) i ewakuacji poszkodowanego nurka z pomocą technik linowych do budynku przepompowni. Przećwiczono również wariant wydobywania zwłok o wysokim stopniu rozkładu przy pomocy noszy pływających będących na wyposażeniu SGRW-N.

⁵⁷ Dz. U. z 2022 r., poz. 1969 ze zm.

⁵⁸ Dz. U. poz.

realizację zaleceń wynikających z inspekcji przeprowadzonej przez KW PSP w Katowicach.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, zwraca uwagę na konieczność:

Uwagi	1. Aktualizowania dokumentów organizacyjnych w zakresie informacji kadrowych, niezwłocznie po wystąpieniu zmian w tym zakresie.2. Występowania o przedłużenie kwalifikacji ratowników z SGRW-N, przed upływem terminu ich ważności.3. Kierowania do zdarzeń wyłącznie strażaków posiadających formalne potwierdzenie wymaganych kwalifikacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 16 września 2024 r.

Kontroler

Bogusława Pala

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach